

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Luonnon tilan parantamisen kansalaispaneeli 2025

Taustamateriaali paneeliin valituille

Tiivistelmä 3

Luonnon monimuotoisuus ja sen merkitys 4

Luontokato Suomessa 5

Ennallistamisasetus 7

**Mitä Suomessa jo tehdään luontokadon
pysäyttämiseksi? 12**

**Paljonko ennallistaminen maksaa Suomelle ja
mitä hyötyjä siitä voi olla 13**

**Oikeudenmukaisuus ennallistamisasetuksen
toteuttamisessa 15**

Mikä on ennallistamis-suunnitelma? 17

Tiedepaneelien suosituksia 18

**Suomalaisten enemmistö toivoo luontokadon
torjumiseksi vahvempaa sääntelyä 19**

Toimenpide-esimerkkejä 20

Lue lisää aiheesta 23

Sanasto 24

Tiivistelmä

Miksi luonnon monimuotoisuus on tärkeää?

Hyvinvointimme, terveytemme, taloutemme ja turvallisuutemme perustuvat monimuotoiselle luonnolle ja luonnonvarojen kestävälle käytölle. Jopa puolet maapallon bruttokansantuotteesta perustuu luontoon tai sen tarjoamiin palveluihin.

Luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen on tärkeä osa huoltovarmuuttamme. Monimuotoinen luonto tarjoaa meille ravintoa ja raaka-aineita, auttaa säätelemään vesi- ja ravinnevirtoja, sitoo hiiltä ja toimii elinympäristönä viljelykasveja pölyttävillä hyönteisillä.

Luonnon monimuotoisuus muodostaa perustan ihmisten terveydelle ja vähentää pandemioiden riskiä. Luonto on tärkeä virkistystyksen ja hyvinvoinnin lähde. Monimuotoinen luonto on myös itsessään arvokas.

Luontokato etenee kiihtyvää tahtia myös Suomessa

Luonnon monimuotoisuus vähenee ennennäkemättömän nopeasti eri puolilla maailmaa. Luontokato etenee myös Suomessa: lajeista joka yhdeksäs ja luontotyypeistä joka toinen on uhanalainen.

Tärkeimmät suorat syyt luontokadolle ovat elinympäristöjen väheneminen ja niiden laadun heikkeneminen. Taustalla vaikuttaa ihmisten toiminta: maan, vesien ja luonnonvarojen hyödyntäminen, ilmastonmuutos sekä rehevöityminen ja saastuminen.

Suomessa luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat eniten toiminta metsätaloudessa (77 % Suomen kokonaispinta-alasta), maataloudessa (8 % pinta-alasta) sekä rakentamisessa (4 % pinta-alasta).

Tärkeintä on parantaa maankäytön ja luonnonvarojen käytön kestävyyttä eri toimialoilla, jotta luontokato voidaan pysäyttää. Lisäksi luonnon tilaa on parannettava muilla keinoilla, kuten suojelemalla, ennallistamalla tai luonnonhoidolla.

EU:n ennallistamisasetus tähtää luontokadon pysäyttämiseen

Euroopan unionin ennallistamisasetus on viime vuosien merkittävin laki luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi. Ennallistamisasetuksen tavoitteena on parantaa luonnon tilaa laajasti eri ympäristöissä sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella.

Suomi laatii parhaillaan kansallista ennallistamissuunnitelmaa, jossa määritellään keinot lain tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmaan tarvitaan monia erilaisia tapoja vahvistaa luontoarvoja. Alue, jolla luonnon tilaa parannetaan, voi säilyä talouskäytössä tai olla vaikkapa osa kaupunkiympäristöä. Luonnon tilaa parantavia toimia tarvitaan esimerkiksi soilla, metsissä, maatalousympäristöissä, tuntureilla, rannoilla, merellä ja sisävesissä.

Luonnon monimuotoisuus ja sen merkitys

ADOBE STOCK

Miksi luonnon monimuotoisuus on tärkeää ja miksi luontokato tulisi pysäyttää?

Luonnon monimuotoisuus on ihmisen elinehto. Hyvinvointimme, terveytemme, taloutemme ja turvallisuutemme perustuu monimuotoiselle luonnolle sekä luonnonvarojen kestäväan käyttöön. Luonnon monimuotoisuus on perusta suurelle osalle taloudellisesta toiminnasta. Lisäksi luontoalueet tarjoavat ihmisille virkistystä sekä edistävät fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Monimuotoinen luonto auttaa meitä myös sopeutumaan muuttuvaan ilmastoon.

Luonnon ihmiselle tuottamia hyötyjä kutsutaan ekosysteemipalveluiksi. Nämä ilmaiset palvelut edellyttävät elinvoimaisia ja toimintakykyisiä ekosysteemejä. Luontokadon myötä luonnon kyky tuottaa näitä palveluita heikkenee. Esimerkiksi Suomessa

Luonnon monimuotoisuus eli biodiversiteetti tarkoittaa maapallon lajien ja eliöyhteisöjen kirjoa sekä lajien geneettistä vaihtelua.

Luontokato tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä.

- pölyttäjien vähentyminen uhkaa luonnonmarjojen ja viljelykasvien satoja,
- järvet ja joet eivät kykene tuottamaan haluamiamme arvokaloja ja
- maaperän heikentynyt vedenpidätyskyky ei enää torju tulvista ja muista säännäri-ilmiöistä aiheutuvia vahinkoja ja kuluja.

Suomelle tärkeät maa- ja metsätalous ovat myös ekosysteemipalveluihin perustuvaa liiketoimintaa.

Luonnon monimuotoisuuden väheneminen vähentää tulevien sukupolvien mahdollisuuksia elää haluamansa kaltaista elämää ja ratkaista eteensä tulevia haasteita. Monimuotoinen luonto on itsessään arvokas: se on miljoonien vuosien evoluution tulos, jollaista ihminen ei nykyisellään tunne mistään muualta maailmankaikkeudesta.

Luontokadon pysäyttämiseen pyrkivät toimet eivät ole ilmaisia, mutta niillä on myös selviä hyötyjä ihmisille. Luonnon tilan parantaminen turvaa luonnon tuottamat palvelut jatkossakin.

Luontokato Suomessa

Suomen luonnon monimuotoisuus heikkenee

Luonnon monimuotoisuus köyhtyy ennennäkemättömän nopeasti Suomessa ja maailmalla. Noin kymmenen vuoden välein toteutettujen uhanalaisuuden arviointien perusteella tiedetään, että lajien ja luontotyyppien uhanalaistuminen on jatkunut Suomessa tehdyistä toimista huolimatta.

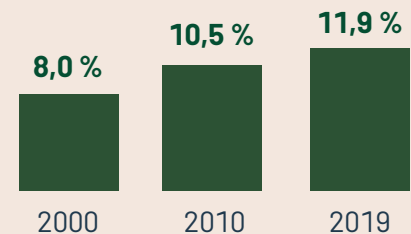
Suomessa lajeista joka 9. ja luontotyypeistä joka toinen on uhanalainen.

Tärkeimmät suorat syyt luontokadolle ovat elinympäristöjen väheneminen ja niiden laadun heikkeneminen. Taustalla vaikuttaa ihmisen toiminta: luonnonvarojen ylikulutus, maankäyttö ja rakentaminen ovat luontokadon merkittävimpien syiden joukossa sekä Suomessa, että maailmanlaajuisesti. Luonnon monimuotoisuuteen eniten vaikuttavia toimintoja Suomessa ovat metsätalous (77 % Suomen kokonaispinta-alasta), maatalous (8 % pinta-alasta) sekä rakentaminen (4 % pinta-alasta).

Luontokatoa aiheuttavat Suomessa erityisesti:

- metsäympäristön muutokset (metsien uudistamis- ja hoitotoimet, ojitus, pellonraivaus)
- avoimien maatalousympäristön alueiden umpeenkasvu laidunnuksen vähentymisen vuoksi
- rakentaminen ja vesirakentaminen
- kaivannaistoiminta
- vesien rehevöityminen
- ilmastonmuutos

Uhanalaisten lajien osuus arvioiduista lajeista Suomessa

Lähde: Hyvärinen ym. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019.

Mitä luontokadon pysäyttäminen vaatii Suomelta?

Luontokadon pysäyttämiseksi luonnon tilaa heikentävää toimintaa on vähennettävä laajasti koko yhteiskunnan tasolla. Luonnonvarojen kestävä käyttö ei saa ylittää luonnon kykyä uusiutua ja palautua. Lisäksi luonnon tilaa on parannettava suojelun, ennallistamisen ja hoidon keinoin.

Suomessa suojelualueiden pinta-ala on maa-alueilla noin 13 % ja merialueilla noin 11 %. Suurin osa Suomen luonnosta sijaitsee siis suojelualueiden ulkopuolella. Siksi myös suojelualueiden ulkopuolella on toimittava kestävästi, jotta voimme pysäyttää luontokadon Suomessa ja saavuttaa ennallistamisasetuksen tavoitteet.

Tärkeintä on parantaa maankäytön ja luonnonvarojen käytön kestävyyttä eri toimialoilla. Luontokadon pysäyttäminen Suomessa edellyttää kestäväää toimintaa erityisesti maa-, metsä- ja kaivannaistaloudessa sekä matkailussa ja kaupunkien laajentumiseen liittyvässä rakentamisessa. Viime vuosina myös aurinko- ja tuulivoimatuotanto on lisääntynyt, ja tällä on vaikutuksia ympäröivään luontoon. Uusiutuvan energian tuotannossa on tärkeää harkita tarkkaan tuotantoalueiden sijoittuminen, jotta luontovaikutukset voidaan minimoida.

Koko maapallon tasolla luontokadon ja ilmastonmuutoksen torjuminen edellyttävät yhteisiä ratkaisuja: luonnonvarojen ylikulutuksen lopettamista ja fossiilisten polttoaineiden korvaamista päästöttömillä vaihtoehdoilla.

Ennallistamisasetus

Mikä on ennallistamisasetus?

Euroopan unionin ennallistamisasetus on viime vuosien tärkein laki luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Se asettaa ensimmäistä kertaa jäsenvaltioille sitovat ja aikataulutetut tavoitteet luonnon tilan parantamiseksi, jotta luonnon monimuotoisuus voisi elpyä Euroopan unionin alueella. Laki astui voimaan elokuussa 2024.

Ennallistamisasetus edellyttää jäsenmailta huomattavia toimia, kuten suurten pinta-alojen ennallistamista tärkeissä luontotyypeissä ja monien lajien elinympäristöissä. Tavoitteena ei ole vain lisätä suojelualueita, vaan myös vähentää ihmisen aiheuttamia haittoja alueilla, joilla luonnon monimuotoisuus on jo heikentynyt. Näin pyritään saavuttamaan luonnon ekologisesti hyvä tila.

Luonnon monimuotoisuuden lisäksi laki tukee myös ilmastomuutoksen hillintää ja auttaa sopeutumaan sään ääri-ilmiöihin, kuten tulviin, sekä parantaa ruokaturvaa.

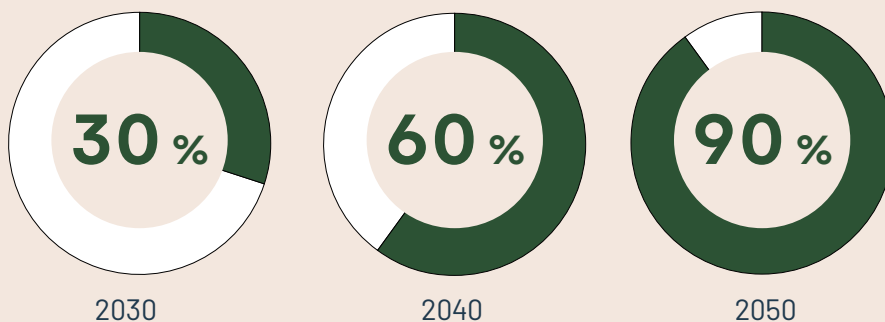
Ennallistaminen tarkoittaa luonnon tilan parantamista. Tämä voi tarkoittaa Suomessa esimerkiksi suo-ojien tukkimista, jokien uomien palauttamista lähelle luonnontilaa, metsien suojelua ja laidunnuksen palauttamista.

Luonnon tilaa parantavia toimia ovat esimerkiksi suo-ojien tukkiminen, joki- ja purouomien palauttaminen kohti luonnontilaa, laidunnuksen palauttaminen perinteisesti laidunkäytössä olleille alueille ja kuusten poistaminen lehdoista varjostamasta lehtokasveja. Maalla tehtävät toimet vaikuttavat myös vesistöihin. Esimerkiksi soiden ennallistaminen parantaa alapuolisen vesistön ja rannikkovesien tilaa. Ennallistaminen voi olla myös sitä, että luontoalueita, esimerkiksi metsäalueita, suojellaan, jolloin ihmisen aiheuttamat paineet luonnolle vähenevät ja luonnon tila paranee. Halvin tapa suojella luonnon monimuotoisuutta on luontohaittojen minimointi kaikessa ihmistoiminnassa.

Ennallistamisasetuksen vaatimukset maa- ja sisävesiluontotyyppien ja lajien tilan parantamiseksi

Ennallistamisasetus koskee Suomessa erityisesti 68 luontotyyppiä sekä kaikkia luonnonvaraisesti esiintyvien lintujen elinympäristöjä ja 140 muun lajin elinympäristöä. Jo luontodirektiivi (92/43/ETY) ja lintudirektiivi (2009/147/EY) velvoittivat suojelemaan edellä mainittuja luontotyyppisiä ja -lajeja. Näiden direktiivien tavoitteena on ollut, että luontotyyppien ja lajien tila saadaan parannettua niin hyväksi, että ne voivat pitkällä aikavälillä säilyä Suomen luonnossa ilman katoamisen tai sukupuuton uhkaa.

Ennallistamisasetuksen tavoitteet luontotyyppien tilan parantamiselle maa-, sisävesi- ja meriluontotyypeissä

Koska tavoitteeseen ei ole päästy, ennallistamisasetuksella pyritään tehostamaan tavoitteen saavuttamista asettamalla sitovat ja aikaan sidotut tavoitteet luonnon tilan parantamistoimille. Vuoteen 2030 mennessä luonnon tilaa pitää parantaa merkittävästi (ks. kuvio yllä). Vuoteen 2030 asti toimenpiteitä voidaan tehdä erityisesti jo suojelluilla ja/tai valtion mailla. Yksi suuri haaste Suomelle on se, että tiedot luontotyyppien sijainnista ja tilasta ovat puutteelliset. Ennallistamisasetus vaatii selvittämään kaiken tämän vuoteen 2040 mennessä.

Osa luontotyypeistä on harvinaisia ja niiden pinta-alat ovat pieniä, esimerkiksi erilaiset dyyniluontotyytit ovat tällaisia. Suuripinta-alaisia luontotyyppejä Suomessa ovat esimerkiksi puustoiset suot ja boreaaliset luonnonmetsät. Boreaalisten luonnonmetsien tilaa voidaan parantaa käytännössä vain suojelemalla metsää ja jättämällä se kehittymään vanhaksi metsäksi. Nämä vanhat metsät eivät enää voisi olla metsätalouden käytössä. Tästä syystä tämän luontotyypin ennallistamistavoite herättää Suomessa ristiriitoja.

Tällä hetkellä Suomen direktiiviluontotyyteistä noin 1/3 on hyvässä tilassa ja 2/3 heikossa tilassa.

Ennallistamisasetuksen vaatimukset meriluonnon tilan parantamiseksi

Ennallistamisasetuksen vaatimukset meriluontotyyppien tilan parantamiseksi ovat samankaltaisia maa- ja sisävesiluontotyyppien kanssa (ks. kuvio yllä). Meriluontotyyppejä ovat muun muassa meriheinäpohjat ja simpukkapohjat. Huonosti tunnetulla pehmeät sedimentit -luontotyypillä ennallistamisvaatimukset ovat löyhempiä. Keskeistä meriluontotyyppien tilan kannalta on meriveden laatu.

Luontotyyppien hyvää tilaa ei saa heikentää

Kun luontotyyppin tai lajien elinympäristön esiintymä on ennallistettu, sen tilaa ei saisi heikentää. Alueella ei siis saisi ennallistamistoimien jälkeen tehdä toimia, jotka voivat vaarantaa sen hyvän tilan säilymisen. Tätä periaatetta kutsutaan heikentämättömyysvelvoitteeksi.

Lisäksi ei saisi merkittävästi heikentää sellaisia ennallistamattomia luontotyyppiä, jotka ovat jo nyt hyvässä tilassa tai luontotyyppin säilymisen kannalta tarpeellisia.

Heikentämättömyysvelvoite ei koske tiettyjä erittäin tärkeitä yleisen edun mukaisia suunnitelmia ja hankkeita. Tällaisia ovat esimerkiksi uusiutuvan energian hankkeet sekä maanpuolustus.

Muut ennallistamisasetuksen vaatimukset

Luonnon monimuotoisuuden elpymisen vaatii muutakin kuin vain tiettyjen luontotyyppien ennallistamista. Tämän vuoksi ennallistamisasetus velvoittaa parantamaan luonnon tilaa myös talouskäytössä olevissa metsissä ja maatalousympäristöissä sekä lisäämään vapaasti virtaavia jokia. Tavoitteena on vahvistaa erityisesti tavallisten lajien, lintujen ja pölyttäjien määrää ja elinvoimaisuutta.

Maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuus

Maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuus on heikentynyt tuotannon tehostumisen seurauksena.

Ennallistamisasetuksen tavoitteena on pysäyttää ja kääntää tämä kielteinen kehitys parempaan suuntaan. Tämä tukee myös ruoantuotantoa, sillä monimuotoinen luonto auttaa vähentämään esimerkiksi ilmastomuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden aiheuttamia riskejä.

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden kehittymistä seurataan ennallistamisasetuksessa erilaisten mittareiden avulla. Peltolintuindeksi on yksi mittareista, ja se seuraa esimerkiksi kiurun, kuovin ja kottaraisen määrän kehitystä.

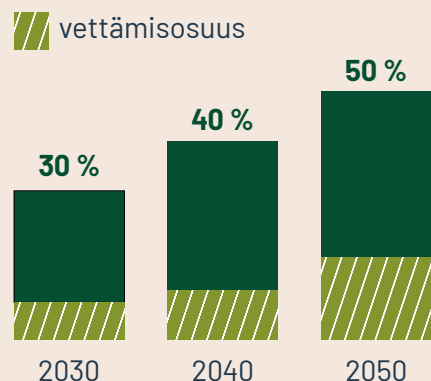
Lisäksi Suomen on valittava käyttöönsä kaksi seuraavista mittareista: niittyperhosten määrä, kivennäismaapeltojen hiilipitoisuus ja luonnon monimuotoisuutta tukevien maisemapiirteiden määrä (esimerkiksi puut, pensaat ja kesantopellot).

Pölyttäjät ovat tärkeitä mm. luonnonmarjojen sadon ja tiettyjen viljelykasvien tuotannolle. Kunkin jäsenvaltion on ryhdyttävä toimiin parantaakseen pölyttäjäkantojen monimuotoisuutta ja kääntääkseen niiden heikkenevän kehityksen vuoteen 2030 mennessä.

Maatalouskäyttöön ojitetut turvemaat

Maatalouskäyttöön ojitetut turvemaat ovat Suomessa merkittävä kasvihuonekaasujen päästölähde, ja ne aiheuttavat noin 60 % maatalouden kasvihuonepäästöistä Suomessa. Turvemaiden valumat myös heikentävät niiden alapuolisten vesistöjen tilaa tummentamalla ja rehevöittämällä vesistöjä. Kun turvemaat ojitetaan viljelyä varten, niiden pohjaveden pinta laskee. Turvemaiden ilmastopäästöjä voidaan vähentää nostamalla niiden vedenpintaa eli vettämällä. Jäsenmaiden on tehtävä ympäristön tilaa parantavia ennallistamistoimia 30 prosentilla ojitetuista turvepelloista vuoteen 2030 mennessä ja vetettävä (veden pinnan tason nostaminen) niistä neljäsosa. Vuoteen 2040 mennessä on tehtävä ennallistamistoimia 40 prosentilla ja vuoteen 2050 mennessä 50 prosentilla turvepelloista. Jälkimmäisinä vuosina vähintään kolmanneksen ennallistamistoimista on oltava vettämistä (ks. kuvio oikealla). Ennallistamistoimet voidaan osittain tehdä myös turpeentuotannosta poistuneilla alueilla tai muilla ojitetuilla turvemailla, kuten turvemetsissä. Yksityiselle viljelijöille ja maanomistajille maatalousmaan vettäminen on kuitenkin vapaaehtoista.

Turvepeltojen ennallistamistavoitteet

Talousmetsät

Valtaosa Suomen metsistä on talouskäytössä, ja ennallistamisasetus edellyttää toimia myös niissä. Metsien monimuotoisuuden tilan paranemista tullaan seuraamaan seitsemän monimuotoisuusmittarin avulla, joista yksi on metsälintuindeksi. Metsälintuindeksillä mitataan yleisten metsälintujen määrän kehitystä.

Muut kuusi monimuotoisuusmittaria Suomi voi valita seuraavista seitsemästä: kuollut pystypuu (eli lahopuu), kuollut maapuu (eli lahopuu), eri-ikäisrakenteisten metsien osuus, metsien kytkeytyvyys (eli miten lähellä metsäalueet ovat toisiaan), hiilivarasto, puulajien monimuotoisuus ja sellaisten metsien osuus, joissa kotimaiset lajit ovat valtapuustona. Kaikki nämä mittarit kertovat metsien monimuotoisuuden tilasta ja niiden tulee parantua, kunnes ne saavuttavat tyydyttävän tason.

Virtavedet

Ennallistamisasetus edellyttää toimia myös virtavesissä. Suomen virtavesissä on paljon erilaisia vaellus- ja kulkuesteitä kuten patoja, tierumpuja sekä mylly- ja uittorakenteita. Vaelluskalojen kannalta keskeisimpiä kulkuesteitä ovat padot, jotka estävät kalojen kulkemisen kutualueille ja takaisin mereen. Vaelluskalakantojen tilaa voidaan parantaa purkamalla patoja ja rakentamalla patojen ohi kulkevia kalateitä. Patoihin liittyvien toimenpiteiden ohella pienimpien vaellusesteiden poistoa tehdään Suomessa esimerkiksi purokunnostusten yhteydessä.

Ennallistamisasetuksen tavoitteena on palauttaa vapaasti virtaavien jokien määrää Euroopan laajuisesti yhteensä 25 000 km. Kunkin jäsenmaan tulee kartoittaa

virtavesien keinotekoiset esteet, sekä ilmoittaa, mitkä esteet se aikoo poistaa. Poistettavat esteet ovat ensisijaisesti vanhentuneita rakenteita, joita ei enää tarvita uusiutuvan energian tuotantoon, vesihuoltoon tai muuhun käyttöön.

Kaupunkiympäristöt

Kaupungeissa ennallistamisasetuksen tavoitteena on lisätä kaupunkivihreää ja puiden määrää ja siten torjua hellehaittoja ja lisätä tulvavesiä imevää pinta-alaa. Suomen kaupungit ovat jo eurooppalaisiin verrokkeihin nähden hyvin vihreitä, eikä asetuksen tavoitteiden saavuttaminen ole Suomen kaupungeille haastavaa. Suurin osa suomalaisista asuu tällä hetkellä kaupungeissa, ja kaupunkiluonnon merkitys kansalaisten terveydelle ja hyvinvoinnille on suuri.

Useissa Suomen kaupungeissa luonnon tilan parantamista pohditaan yhä enemmän, sillä luonnon merkitys terveydelle, hyvinvoinnille sekä sään ääri-ilmiöihin, kuten helteisiin ja tulviin, sopeutumisessa, nähdään yhtä tärkeämpänä. Kaupungit ja kunnat ovat ennallistamisasetuksen näkökulmasta merkittävässä roolissa, sillä Suomessa ne vastaavat pitkälti kaavoituksesta ja ovat myös merkittäviä metsänomistajia.

Mitä Suomessa jo tehdään luontokadon pysäyttämiseksi?

Suomessa tehdään jo merkittäviä toimia luonnon tilan parantamiseksi esimerkiksi valtion rahoittamissa Helmi-, METSO-, Ahti- ja NOUSU-ohjelmissa sekä eri hallinnonalojen ympäristötoimin. Useiden lajien elinoloja ja luontotyyppiesiintymien tilaa on pystytty parantamaan esimerkiksi ennallistamalla soita, metsiä ja pienvesiä tai kunnostamalla perinnebiotooppeja. Toimet ovat kuitenkin nykymittakaavassaan riittämättömiä luontokadon pysäyttämiseksi.

- Helmi-elinympäristöohjelmassa mm. suojellaan ja ennallistetaan soita, kunnostetaan lintuvesiä, kosteikoita, pienvesiä ja rantaluontoa sekä hoidetaan metsäympäristöjä ja perinnebiotooppeja. Perinnebiotoopit eli kedot, niityt, hakamaat ja metsälaitumet ovat perinteisen karjatalouden muovaamia, yleensä erittäin uhanalaisia, runsaslajisia elinympäristöjä. Perinnebiotooppien perinteinen hoito on pääasiassa ollut niittoa, laidunnusta tai heinäkorjuun jälkeistä laidunnusta. Helmi-ohjelman toimet perustuvat maanomistajien vapaaehtoisuuteen.
- METSO on yksityisille metsänomistajille suunnattu vapaaehtoinen ohjelma, jonka kautta voi suojella ja hoitaa metsiensä luontoarvoja. Metsänomistajalle maksettavat korvaukset vaihtelevat riippuen siitä, suojellaanko kohde pysyvästi vai 20 vuoden määräajaksi. Suojelusta maksettavat korvaukset ovat yksityiselle maanomistajalle verovapaita.
- Ahti-ohjelma pyrkii saamaan vedet ja Itämeren hyvän tilaan. Sen toimilla vähennetään vesistöjen ravinnekuormitusta ja haitta-aineita, parannetaan maan rakennetta ja pyritään lisäämään ravinteiden kierrätystä.
- NOUSU-ohjelmassa parannetaan eri puolilla Suomea vaelluskalojen elinolosuhteita. Vaelluskalakantojen palauttaminen edellyttää virtavesien kunnostamista esimerkiksi vaellusesteitä poistamalla. Kunnostettavat virtavesien koskialueet ovat uhanalaisten kalakantojen elinehto, mutta samalla näyttäviä ja usein helposti lähestyttäviä matkailu- ja virkistyskohteita, ja hankkeet nostavat myös alueen virkistyskäyttöarvoja.

Alueellisten luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelmien, tai lyhyemmin **LUMO-ohjelmien**, valmistelu on aloitettu lähes kaikissa Suomen maakunnissa. Ohjelmat kokoavat yhteen tiedon maakunnan luonnon nykytilasta sekä siihen kohdistuvista uhista. LUMO-ohjelmissa määritetään maakunnalliset tavoitteet monimuotoisuuden edistämiseksi ja turvaamiselle, sekä toimenpiteet, joiden avulla luonnon monimuotoisuuden väheneminen pysäytetään. Nämä toimenpiteet käsittävät mm. ennallistamis- ja hoitotoimia sekä monimuotoisuuden lisäämistoimien suosituksia ja ohjeita.

Paljonko ennallistaminen maksaa Suomelle ja mitä hyötyjä siitä voi olla

Ennallistamisasetuksen kustannusten on arvioitu olevan merkittävät sekä Euroopassa että Suomessa. Samalla Euroopan komissio on arvioinut, että ennallistamisen hyödyt ovat 8–10 kertaa suuremmat kuin kustannukset. Hyödyt voivat olla taloudellisia, mutta myös muunlaisia ympäristön tilan paranemisesta johtuvia hyötyjä. Ennallistamisen tuloksena mökkivedet voivat kirkastua, ennallistamistöistä syntyä työtä ja toimeentuloa maaseudulle ja vaikkapa kalastusmatkailu elpyä.

Ennallistamisen kustannuksista puhuttaessa on huomioitava, että myös toimettoisuuden kustannukset ovat merkittävät, jos luonnon tilan heikentymisen annetaan jatkua. Toimenpiteitä valitessa on myös huomattava, että yleensä aina luontoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten välttäminen ja minimointi on edullisempaa yhteiskunnalle kuin haittojen korjaaminen (esimerkiksi ennallistamalla) jälkikäteen.

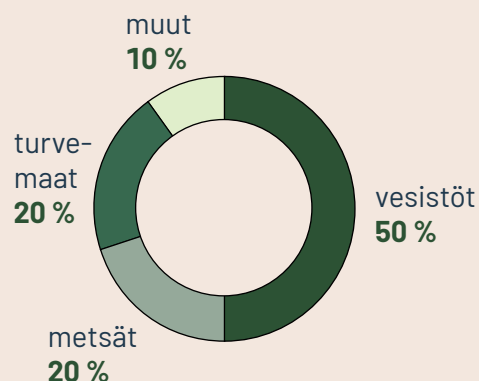
Mistä kustannukset aiheutuvat?

Suomelle arvioidut kustannukset jakaantuvat EU:n komission arvion mukaan siten, että puolet syntyy vesistöjen tilan parantamisesta, noin viidesosa metsien tilan parantamisesta ja hieman alle viidesosa turvemaiden ennallistamisesta (ks. kuvio alla).

Vesistöjen tilan parantamisen kustannukset aiheutuvat pääasiassa hajakuormitusta torjuvien toimenpiteiden toteutuksesta. Hajakuormitusta ovat muun muassa pelloilta, karjataloudesta, metsätaloudesta ja haja-asutusalueilta vesistöihin tulevat ravinnepäästöt. Etenkin Itämeri on heikossa tilassa. Lisäksi kustannuksia aiheutuu pienvesistöjen kuten purojen, lähteiden ja rantaluontotyyppien tilan parantamisesta. Vesistöihin kohdistuvien toimenpiteiden kustannukset ovat eri sektorien toimista suurimmat.

Maaekosysteemeissä merkittävimmät kustannukset syntyvät metsien tilan parantamisesta. Metsiin kohdistuvien ennallistamis-, suojelu- ja luonnonhoitotoimien lisäksi tarvittavia toimia ovat esimerkiksi soiden ennallistaminen, lintukosteikkojen kunnostaminen ja hoitaminen sekä perinnebiotooppien kunnostaminen ja hoitaminen.

Suomelle arvioitujen kustannusten jakautuminen eri elinympäristöjen tilan parantamiseen

Rahoituksen tarve Suomessa

Ympäristöministeriö arvioi alustavasti, että Suomelle aiheutuisi ennallistamisasetuksen toimeenpanosta kustannuksia noin 780 miljoonaa euroa/vuosi vuoteen 2050 asti. On kuitenkin huomattava, että kustannusten arvioiminen tässä vaiheessa on hyvin haastavaa ja epävarmaa, ja arviot tarkentuvat, kun toimenpiteistä päätetään.

Jo tällä hetkellä käynnissä olevat, luonnon tilan parantamiseen tähtäävät ohjelmat (Helmi, METSO, Nousu, Ahti) ovat kattaneet viime vuosina tästä tarpeesta noin 85 miljoonaa euroa. Lisäksi jo nyt esimerkiksi maataloudessa tehtävät vesienhoidon toimenpiteet ovat merkittäviä. Maatalouden ympäristötoimien rahoitukseen on rahoituskaudella 2023–2027 käytössä EU-rahoitusta noin 170 milj. € vuodessa, ja tästä osa edistää ennallistamisasetuksen tavoitteita. Muita ravinnekuormituksen vähentämiseen tähtääviä toimia kuten peltojen kipsausta ja ravinteiden kierrätyksen hankkeita, on rahoitettu EU:n elpymis- ja palautumistukivälineellä (RRF). Vuosina 2024–2025 tähän käytettiin noin 5 milj. € vuodessa.

EU-rahoituksen, kuten maatalouden ympäristötoimien rahoituksen, rooli ennallistamisasetuksen toimeenpanossa on merkittävä. Alustava ja vielä hyvin epävarma arvio tarvittavasta lisärahoituksesta Suomessa on noin 400–600 miljoonaa euroa vuodessa.

Oikeudenmukaisuus ennallistamisasetuksen toteuttamisessa

Luonnon tilan parantamiseen ei ole olemassa vain yhtä oikeaa ratkaisua, vaan toteutustavat voivat vaihdella. Ennallistamisasetuksen toteuttaminen herättää Suomessa monia jännitteitä ja oikeudenmukaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Nämä on otettava huomioon huolellisesti sekä valmisteluvaiheessa että päätöksenteossa.

Ennallistamisasetuksen toteuttaminen vaatii Suomelta merkittäviä toimia, joilla voi olla myös merkittäviä kustannuksia eri ihmisryhmille ja yrityksille. Toisaalta ennallistamisen hyötyjen on arvioitu olevan moninkertaisesti välittömiä kustannuksia suuremmat (katso edellinen luku).

Hyödyt ja haitat eivät välttämättä jakaudu tasaisesti Suomen eri alueiden, eri alojen tai toimijoiden kesken.

Miten oikeudenmukaisuutta voidaan edistää toimeenpanossa?

On tärkeää varmistaa, että päätöksentekoprosessit koetaan oikeudenmukaisiksi ja että erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät, kuten saamelaiset tai lapset ja nuoret, otetaan huomioon. Nämä ryhmät tulevat kokemaan luonnon tilan paranemisen tai heikkenemisen vaikutukset kaikkein voimakkaimmin tulevaisuudessa. Lisäksi toimenpiteiden hyväksyttävyyden varmistamiseksi on tärkeää ymmärtää, miten eri ihmisryhmät kokevat epäoikeudenmukaisuutta ja saavatko he äänensä kuuluviin päätöksenteossa.

Ennallistamistoimien suunnittelussa tavoitteena on löytää ratkaisuja, jotka koetaan sekä oikeudenmukaisiksi että mahdollistavat luonnon tilan parantamisen tehokkaasti, edullisesti, kattavasti ja riittävän nopeasti. On tärkeää, että valitut toimet saavat mahdollisimman laajan tuen eri toimijoilta ja kansalaisilta.

Perustuslain turvaamat oikeudet yhteensovittettava

Toimenpiteiden onnistunut toteutus edellyttää yhteensovittamista etenkin tiettyjen perustuslain turvaamien oikeuksien välillä. Tällaisia ovat erityisesti omaisuuden suoja, työ- ja elinkeinovapaus sekä vastuu luonnosta ja mahdollisuus vaikuttaa omaa elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon (20§). Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu ja 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Luontokadon vaikutukset saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan on otettava huomioon (perustuslain 17§ 3 mom).

Mikä on ennallistamis-suunnitelma?

Suomessa, kuten muissakin EU:n jäsenmaissa, valmistellaan parhaillaan kansallista ennallistamissuunnitelmaa, joka ohjaa ennallistamisasetuksen toteuttamista. Kansallisessa ennallistamissuunnitelmassa määritellään keinot, joilla asetuksen tavoitteet saavutetaan. Suomen on toimitettava oma ennallistamissuunnitelmansa EU-komissiolle viimeistään elokuussa 2026. Lopullinen suunnitelma, johon on sisällytetty EU-komission kommentit, valmistuu elokuuhun 2027 mennessä.

Ennallistamissuunnitelmaa valmistellaan parhaillaan ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön johdolla. Valmistelutyötä tehdään viidessä eri teemaryhmässä sekä erillisessä projektiryhmässä, joita johtavat molempien ministeriöiden asiantuntijat. Työn ohjaamisesta vastaa korkean tason ohjausryhmä, jota johtavat ministeriöiden kansliapäälliköt. Ohjausryhmässä ovat edustettuina myös kaikkien hallituspuolueiden valtiosihteerit. Lopullisen päätöksen kansallisen ennallistamissuunnitelman sisällöstä tekee Suomen hallitus.

Ennallistamisasetus jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa asetuksen toimeenpanossa, ja asetusta voidaan toimeenpanna esimerkiksi vapaaehtoisin keinoin. Suomessa ohjausryhmä linjasi muun muassa, että ennallistamissuunnitelmassa pyritään monivaikutteisiin toimiin, joilla tavoitellaan samalla kertaa useiden tavoitteiden toteutumista (esimerkiksi hyötyä sekä luontokadon että ilmastonmuutoksen torjumisessa) ja että vapaaehtoiset toimet ovat keskeinen osa keinovalikoimaa. Toimien tulee myös olla kustannustehokkaita.

Tiedepaneelien suosituksia

Alkuvuodesta 2025 Suomen neljä tiedepaneelia, eli **Luontopaneeli**, **Kestävyys-paneeli**, **Ilmastopaneeli** ja **Metsäbiotalouden tiedepaneeli**, kutsuttiin kokoamaan tutkimukseen perustuvia näkemyksiä kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelun taustalle.

Tiedepaneelien pääviestit ennallistamissuunnitelman laatimiselle ovat lyhennettynä ja mukailtuna seuraavat:

- Konkreettisten, luonnon tilaa parantavien ennallistamistoimien lisäksi tulisi vähentää luonnon tilaa heikentäviä paineita ja uhkia. Jos luontoa heikentävä toiminta yhteiskunnassa jatkuu samaan aikaan, kun haittoja korjataan ennallistamalla, tämä ei ole oikeudenmukaista, eikä tehokasta resurssien käyttöä.
- Tiedepaneelit ehdottavat lainsäädännön uudistuksia osana ennallistamisasetuksen toimeenpanoa. Paneelit eivät usko, että asetuksen tavoitteita voidaan saavuttaa pelkillä vapaaehtoisuuteen perustuvilla keinoilla. Niiden lisäksi on tarkasteltava myös lainsäädännön muutostarpeita ja muita ohjauskeinoja, joilla voidaan ohjata luonnon tilan heikentämisen lopettamiseen ja luonnon tilan parantamiseen. Tällaisia lainsäädännön muutoksia voisivat olla esimerkiksi velvoittava ekologinen kompensatio, luontohaittamaksu sekä maankäytön muutosmaksu taikka laajemmin nämä sisältävä, hallinnonalat ylittävä luontolaki.
- Ennallistamisasetuksella toimenpiteiden suunnittelussa on tärkeää huomioida ensisijaisesti sellaiset elinympäristöt ja luontotyytit,
 - i) jotka ovat suurimman tai akuutin uhan alla,
 - ii) joiden heikentynyt pinta-ala on hyvin laaja
 - iii) joiden ennallistamisesta on monia hyötyjä (esimerkiksi luonnon monimuotoisuudelle, uhanalaiselle lajistolle, vesistökuormituksen vähentämiselle ja/tai ilmastolle), sekä
 - iv) jotka tukevat suojelualueiden kytkeytyneisyyttä toisiinsa
- Ennallistamistoimien suunnittelussa on pyrittävä yhdistelmään, joka on samanaikaisesti oikeudenmukainen ja jonka avulla tavoiteltu parannus ympäristön tilassa saadaan aikaiseksi mahdollisimman edullisesti. On tärkeää huolehtia eri tahojen (ml. paikalliset asukkaat ja maanomistajat) osallistumisesta paikallisten toimien suunnitteluun.
- On keskeistä toteuttaa ekosysteemirajat ylittäviä toimenpiteitä. Esimerkiksi merien ja vesistöjen kunnostustoimilla ei saada aikaan toivottuja pitkäaikaisia vaikutuksia, jos maa- ja metsätalouden aiheuttamaan vesistökuormitukseen ei puututa.

Suomalaisten enemmistö toivoo luontokadon torjumiseksi vahvempaa sääntelyä

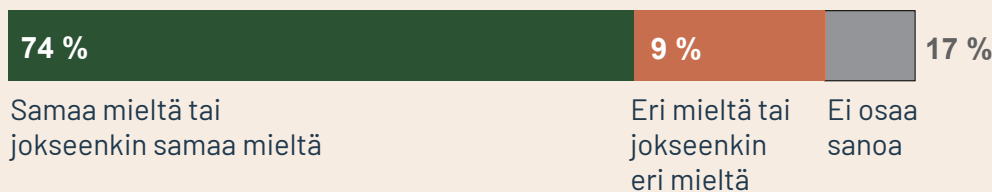
Tuoreen Luontobarometrin mukaan luonto on suomalaisille erittäin tärkeä ja suomalaisten tietoisuus luontokadon maailmalaajuisista vaikutuksista on vahva. Luontobarometri on kansalaisille suunnattu kyselytutkimus, joka selvittää suomalaisten suhdetta luontoon ja sen monimuotoisuuden turvaamiseen. Luontobarometri toteutetaan kahden vuoden välein.

Ymmärrys luontokadon etenemisestä on viime vuosina lisääntynyt. Vastaajista lähes 90 prosenttia on sitä mieltä, että luontokadon vaikutukset näkyvät jo nyt eri puolella maailmaa. Yli puolet kyselyyn osallistuneista on havainnut luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä myös omassa lähiympäristössään.

Enemmistö vastaajista, lähes 70 prosenttia, on sitä mieltä, että luontokadon torjumiseksi tarvitaan vahvempaa sääntelyä. Sama osuus vastaajista näkee, että ihmisten toiminnan heikentämiä luontotyypppejä tulee ennallistaa, vaikka siitä koituisi valtiolle taloudellisia kustannuksia.

Luonnon tilan parantamisessa eli ennallistamisessa nähdään myös taloudellisia mahdollisuuksia. Lähes 75 prosenttia vastaajista katsoo, että luonnon tilan parantamisella voidaan saavuttaa taloudellista hyötyä, kuten liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Luonnon tilan parantamisella voidaan saavuttaa taloudellista hyötyä, kuten liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Toimenpide-esimerkkejä

Alla listataan tiedepaneelien esittämiä keskeisiä ennallistamistoimenpiteitä eri elinympäristöille (selkokielineen lyhennelmä ehdotuksista). Kokonaisuudessaan toimenpide-ehdotukset voi lukea [tiedepaneelin suositusten liitteestä 2](#).

Vesistöt

Vesistöjen tilan parantamiseksi valuma-alueen tarkastelu on välttämätöntä. Vesistön valuma-alue on se alue, jonne satava vesi päättyy maanpinnan muotojen ohjaamana kyseiseen vesistöön. Paikallisella kunnostamisella ja ennallistamisella tavoitteita ei saavuteta, jos esimerkiksi maa- ja metsätaloudesta johtuva kuormitus valuma-alueelta jatkuu. Maalla tehtävillä ennallistamistoimilla on usein positiivisia vaikutuksia vesistöjen tilaan.

Vesistöjen ennallistamisella on tyypillisesti monia hyötyjä. Vesiluonnon monimuotoisuuden parantumisen lisäksi esimerkiksi virtavesien ennallistaminen tukee kalakantoja, auttaa hillitsemään ilmastopäästöjä (patoaltaiden päästöt) ja luo usein hyvinvointia alueelle.

Varsinkin merissä ennallistaminen on usein edelleen pienimuotoista ja siihen liittyy enemmän taloudellisia riskejä verrattuna vesistöjen suojeluun (eli passiiviseen ennallistamiseen), jolla pyritään luomaan edellytykset ekosysteemin luonnolliselle ja usein laajamittaisemmalle elpymiselle.

Vesistöjä suojelevia toimia metsätalousalueilla ovat esimerkiksi:

- Avohakkuiden, maanmuokkauksen ja ojitusten välttäminen; ja pintavalutuskentät jos ojitusta on tehtävä
- Riittävät suojavyöhykkeet vesistöjen ja purojen varrella
- Metsäojien tukkiminen ja vesien uudelleen ohjaaminen.

Vesistöjen suojelu maatalousalueilla:

- Kosteikkoja valumavesien käsittelyyn
- Peltojen ja maatalousuomien mielellään puustoiset suojavyöhykkeet
- Peltojen kipsikäsittely

Ennallistamistoimia vesistöissä:

- Uomien luontaisten rakenteiden palauttaminen
- Vaellusesteiden purku (ml. tierumpujen ja patojen purkaminen)
- Lintukosteikkojen hoito ja uusien perustaminen
- Meriajokaspohjien ja näkinpartaisniittyjen ennallistaminen
- Ekologisesti merkittävien vedenalaisten alueiden suojelu

Metsäluonto

Ennallistamistavoitteiden saavuttaminen metsien osalta vaatii sekä suojelua että muita ennallistamistoimia ja tavoitteiden sovittamista yhteen metsien käytön kanssa. Metsien ennallistamisella on monia hyötyjä. Se tukee muun muassa ilmasto-tavoitteita ja virkistyskäyttöä.

Keskeistä on saada myös yksityinen sektori eli esimerkiksi metsäteollisuuden yritykset mukaan ennallistamistoimiin. Tämä edellyttää sekä sääntelyä että markkinapohjaisten ohjauskeinojen kehittämistä. Ennallistamisasetus edellyttää boreaalisten luonnonmetsien (eli vanhojen metsien) pinta-alan kasvattamista. Kustannustehokas tapa muuttaa metsiä kohti luonnontilaa on suojella niitä.

Tiedepaneelit ehdottavat muutoksia lainsäädäntöön mm. metsäojituksen ja kunnos-tusojituksen kieltämiseksi, avohakkuiden välttämiseksi, lintujen pesimäaikaisten hakkuiden kieltämiseksi ja metsien ja muiden viheralueiden kytkeytyneisyyden turvaamiseksi.

Aktiivisia ennallistamistoimia metsissä:

- Lahopuun säästäminen ja tuottaminen (esimerkiksi tekopötkkelöinä) sekä hak-kuualueille jätettävien säästöpuiden määrän huomattava kasvattaminen
- Sekapuustoisuuden (varsinkin vanhat ja suuret lehtipuut) lisääminen
- Poltto palojatkumoalueilla ja paahdeympäristöissä
- Lehtojen hoito (etenkin nuorten kuusten poisto ja lehtipuuston ylläpitäminen)

Ennallistamistoimia soilla:

- Ojien tukkiminen tai virtauksen rajoittaminen
- Metsäojitettujen kohteiden puuston poisto tai vähentäminen yhdessä vedenpin-nan säätelyn kanssa
- Rahkasammalen siirto entisille turvetuotantoalueille

Passiivisia toimia metsissä:

- Suojelu – kustannustehokasta metsien ennallistamista
- Pienvesien, eli purojen, lähteikköjen, lampien ja norojen, rantametsien jättäminen metsätaloustoimien ulkopuolella
- Vahingoittuneiden puiden jättäminen korjaamatta

Maatalousympäristöt ja pölyttäjäkannat

Turvepeltojen ennallistaminen on merkittävä ja myös kustannustehokas kasvihuo-nekaasujen päästövähennyskeino.

Turvepeltojen ennallistamisen ja ruoantuotannon välillä on potentiaalinen ristiriita, joka on syytä ennallistamissuunnitelmassa huomioida. Heikkotuottoisten turvepel-tojen poistaminen ruoantuotannosta ei uhkaisi huoltovarmuutta.

Maatalousalueiden ennallistamistoimien ja luonnon tilan heikentämisen pysäyttämisen kannalta maatalouden tukijärjestelmän uudistaminen on kriittistä. Nykyiset pinta-alaperusteiset maataloustuet ohjaavat osin toimimaan ennallistamistavoitteen vastaisesti.

Toimenpiteiden hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat keskeisiä haasteita, minkä vuoksi ennallistamistoimien toteuttaminen vaatii hyvin suunniteltua osallistavaa prosessia.

Esimerkkejä ennallistamistoimista maatalousalueilla:

- Heikkotuottoisten turvepeltojen veden pinnan tason pitäminen korkealla
- Kosteikkoviljely, esimerkiksi rahkasammalen viljely
- Kaikki maatalousalueiden monimuotoisuutta ja luonnon monimuotoisuutta tukevat toimet, sisältäen karjan ulkolaidunnuksen
- Peltojen suojavyöhykkeet
- Kosteikkoja valumavesien käsittelyyn
- Lannan ohjaaminen ensisijaisesti käsittelyyn, esimerkiksi biokaasun tuotantoon, pelloille levittämisen sijaan
- Peltojen kipsikäsittely

Kaupunkiympäristöt

Suomessa keskimääräisesti kaupunkeihin liittyvät ennallistamisasetuksen vihreiden mitoitukset täyttyvät, mutta etenkin terveysnäkökulmasta pitäisi huomioida myös keskusta-alueiden viherpeitteisyys ja latvuspeittävyys sekä viheralueiden kytkeytyneisyys. Kaupunkiympäristöjen osalta korostuu erityisesti ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulma ja kaupunkiluonnon merkitys terveydelle ja hyvinvoinnille. Kaikille kunnille olisi hyvä laatia omat suojelu- ja ennallistamissuunnitelmat, jossa arvokkaimmat alueet ja viherkäytävät voidaan tunnistaa.

Kaupunkialueilla ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja luonnon monimuotoisuuden tukemisen välillä on vahva synergia. Viherrakenteen lisääminen palvelee lähtökohtaisesti molempia tavoitteita.

Ennallistamistoimia kaupunkialueilla:

- Nurmikoiden korvaaminen erilaisilla niityillä
- Läpäisemättömän pinnan purkaminen ja muuttaminen viheralueeksi
- Vihreän säilyttäminen ja sen lisääminen rakennettuun ympäristöön: puita ja muuta kasvillisuutta pihoille ja parkkipaikoille, viherkattoja ja -rakenteita
- Hallitun hoitamattomuuden suosiminen vihrealueiden hoidossa
- Yleisesti luontopohjaiset ratkaisut, kuten kosteikkojen ja tulvasanteiden käyttäminen luonnollisina suojina hulevesien hallinnassa tai veden imeytymistä tukeva ja tulvariskiä vähentävä viheralueiden lisääminen.

Lue lisää aiheesta

- [Ennallistamisasetus ympäristöministeriön sivuilla](#)
- [Tiedepaneelin suositukset Luontopaneelin sivuilla](#)
- [Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019](#)
- [Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja.](#)
- [Luontobarometrin tulokset, tiedote Valtioneuvoston sivuilla](#)

Videomateriaalia aiheesta

- REC-tutkimushankkeen lyhyet videot Youtubessa:
 - [Mitä on luonnon monimuotoisuus?](#)
 - [Miksi monimuotoisuus on tärkeää?](#)
- [Allergia- ja astmaliiton Mitä monimuotoisuus on?](#)

Sanasto

Ekosysteemipalvelut

Ekosysteemipalvelut ovat luonnon prosessien tarjoamia aineellisia tai aineettomia hyötyjä. Ne voidaan jakaa 1) tuotanto-, 2) ylläpito- ja säätely- sekä 3) kulttuuripalveluihin. Esimerkkejä ekosysteemipalveluista ihmiselle ovat mm. ravinto ja raaka-aineet, yhteyttäminen, ravintokasvien pölytys, veden ja ilman puhdistus sekä virkistys.

Ennallistaminen

Luonnon tilan parantaminen. Tämä voi tarkoittaa Suomessa erityisesti/esimerkiksi suo-ojien tukkimista, jokien uomien palauttamista lähelle luonnontilaa, metsien suojelua ja laidunnuksen palauttamista.

Ennallistamisasetus

Laki, jonka tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden elpyminen

Ennallistamissuunnitelma

Kaikki jäsenmaat, myös Suomi, valmistelevat elokuuhun 2026 mennessä kansallisen ennallistamissuunnitelman, joka määrittelee toteutustavat ja keinot ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi Suomessa.

Heikentämättömyysvelvoite

Velvoite, jonka mukaan ennallistettujen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen sekä hyvässä tilassa olevien ja muiden ennallistamisasetuksen tavoitteen kannalta keskeisten luontotyyppien alueiden hyvää tilaa ei saa merkittävästi heikentää.

Luonnon monimuotoisuus eli biodiversiteetti

Luonnon vaihtelevuutta, joka ilmenee: 1) lajien sisäisenä monimuotoisuutena eli perintötekijöiden (geenien) vaihteluna yhden lajin, alalajin tai kannan sisällä, 2) lajien välisenä monimuotoisuutena ja 3) ekosysteemien monimuotoisuutena. Kaikki nämä tasot vaikuttavat toisiinsa ja ovat omalta osaltaan yhtä tärkeitä.

Luontokato

Ihmisen toimista johtuvaa lajien ja luontotyyppien uhanalaistumista, lajiyhteisöjen taantumista, elinympäristöjen tilan sekä ekosysteemien toiminnan heikkenemistä sekä geneettisen monimuotoisuuden vähenemistä.

Luontopohjaiset ratkaisut

Monihyötyisiä yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuja, jotka tukeutuvat luonnon prosesseihin kestäväällä tavalla. Ratkaisut voivat perustua olemassa olevan luonnon säilyttämiseen ja muokkaamiseen tai uusien ekosysteemien, kuten hulevesikosteikkojen tai viherkattojen, rakentamiseen.

Luontotyyppi

Luontotyyppit ovat maa- tai vesialueita, joilla on tietyntylaiset ympäristöolot sekä luonteenomainen kasvi- ja eläinlajisto. Luontotyyppien suojelu turvaa luonnon monimuotoisuutta ja säilyttää lajien elinympäristöjä.

Maankäyttö

Maanpeitettä (ekosysteemejä) muuttava käyttö. Luonnon monimuotoisuuden yhteydessä maankäytöllä tarkoitetaan myös luonnonvarojen käyttöä siltä osin, kun se muuttaa maanpeitettä (esimerkiksi metsien hakkuu, soiden ojitus tai ennallistaminen).

Oikeudenmukaisuus

Oikeudenmukaisuuden arvioinnissa tarkastellaan hyötyjen ja haittojen jakautumista, päätöksentekoprosessien oikeudenmukaisuutta, sekä sosio-kulttuurisia eroja ja niiden vaikutuksia tunnustamaan pyrkivää tunnustavaa oikeudenmukaisuutta. Arvioinnissa on huomioitava oikeudenmukaisuuden puutteet myös lähtötilanteen ja kehityksen osalta ilman kestävyysmurrosta.

Perinnebiotooppi

Perinnebiotoopit eli kedot, niityt, hakamaat ja metsälaitumet ovat perinteisen karjatalouden muovaamia, yleensä runsaslajisia elinympäristöjä, jotka ovat tuottaneet karjan tarvitseman talvirehun tai olleet laitumina.

Uhanalaisuus

Uhanalaisuus tarkoittaa, että lajiin tai luontotyyppiin kohdistuu lopullisen häviämisen uhka. Uhanalaisuusluokitus jakaa lajit seuraaviin luokkiin: elinvoimainen, silmälläpidettävä, vaarantunut, erittäin uhanalainen, äärimmäisen uhanalainen.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment